

СКУРТУЛ Г.С.

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри журналістики

Національний університет «Запорізька політехніка»

м. Запоріжжя, Україна

НАРАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ТА ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ДОКУМЕНТАЛЬНИХ ПОДКАСТ-СЕРІАЛІВ (НА ПРИКЛАДІ АУДІОПРОЄКТІВ СУСПІЛЬНОГО)

Війна в Україні стала не лише трагічною реальністю, але й каталізатором трансформації медіаландшафту. У пошуках нових способів документування та осмислення воєнних подій і суспільно важливих тем, журналістика активно використовує цифрові технології та мультимедійні формати. Одним із таких перспективних є документальний подкаст-серіал, який поєднує глибину журналістського спостереження-фіксації зі зручністю аудіоспоживання.

Питання розвитку нових форматів у журналістиці, зокрема подкастів, активно досліджуються в журналістикознавстві. Серед українських науковців, які вивчають подкастинг, варто згадати О. Дмитровського, А. Досенко, О. Кирилову, П. Мірошніченка та ін. Однак спеціального дослідження документального подкаст-серіалу як інструмента осмислення суспільних зрушень, його наративних стратегій та жанрової гібридизації ще немає, що й зумовлює актуальність наукової розвідки. Вдалим об'єктом для дослідження вважаємо подкаст-проекти Суспільного: «Теракт біля Палацу спорту» [5] і «Наші 30» [3].

Аналіз обраних аудіопроєктів демонструє дві принципово різні, але ефективні наративні моделі, де саунд-дизайн набуває статусу ключового драматургічного інструмента. З одного боку, подкаст «Теракт біля Палацу спорту» використовує стратегію журналістського розслідування та True Crime, що дозволяє максимально залучити слухача завдяки ефектам т.зв. саспенсу та іммерсії. Серіал демонструє класичну для цього жанру серіальну драматургію: кожен епізод функціонує як окремий етап розслідування, підтримуючи постійну напругу, а наратив вибудовується як послідовне розкриття фактів. Увага фокусується на деталях слідства в епізодах «Міна» та «Телефони», де, наприклад, цитата «Із 5 кг загальної ваги міни МОН-100... було 2 кг осколків» слугує не лише інформаційним фактом, але й елементом драматизації, а фраза про «Нульовий кнопковий телефон та помилку» створює класичний кліфгенгер та посилює відчуття журналістського пошуку. Логічним продовженням розслідування є перехід

до кульмінації та правових наслідків: епізод «Обмін» демонструє «драматизм розв'язки» і її ширший політичний контекст. Прикметно, що в цьому подкасті саунд-дизайн є ключовим драматургічним інструментом. Крім текстової інформації, для посилення ефекту присутності необхідна звукова реконструкція робочої атмосфери слідства, звуків вибуху та судових засідань. Як наслідок, для забезпечення логічного переходу від кримінального розслідування до його соціальної спадщини (епізоди «Прощання» та «Пам'ять») аудіо використовується для меморіалізації, інтегруючи музичні та пам'ятні проекти, що посилює емоційний вплив.

На противагу цьому, подкаст-серіал «Наші 30» позиціонується як проєкт про спільний досвід дорослішання та травми набуття самостійності, свідомо уникаючи єдиного, детективного центру. Його наративна стратегія ґрунтується на принципах *oral history* (усної історії) з жанровими ознаками історичної хроніки та аудіоархіву. Мета проєкту – «наповнити історію перших років незалежності голосами її справжніх свідків» [1]. Саме тому тут використовується поліфонічний наратив, де історія складається з різних регіональних голосів і соціальних груп, що забезпечує глибину та багатогранність сприйняття минулого. Наприклад, наратив будується на зіставленні історій шахтарських страйкомів, кримських татар та підприємців-самоуків, що формує складний, нелінійний портрет епохи, далекий від офіційних підручників. Крім того, проєкт прямо орієнтований на «тридцятирічних ровесників незалежності», надаючи наративній стратегії педагогічну та рефлексивну мету, спрямовану на міжгенераційний діалог. Відповідно до цієї стратегії, саунд-дизайн використовується не для напруги, а для відтворення атмосфери кожного історичного періоду через інтеграцію реальних архівних звуків (мітинги, оголошення) та музичного оформлення, яке є своєрідною аудіальною документацією часу. Отже, така автентичність звукових свідчень підсилює довіру до поданої інформації та освітню місію проєкту.

Документальні подкаст-серіали Суспільного мовлення не вписуються у класичні, моножанрові рамки, натомість демонструють типову для сучасних цифрових медіа жанрову гібридизацію. Домінантним жанром у «Теракті біля Палацу спорту» є *True Crime*, проте його реалізація має соціально-політичну специфіку, оскільки проєкт інтегрує елементи журналістики пам'яті та меморіалізації, трансформуючи кримінальний сюжет у політично значущий документ. Функціональна ознака у такий спосіб набуває рис соціальної документалістики, адже проєкт висвітлює не просто злочин, а акт тероризму на тлі політичного конфлікту. Так само подкаст-серіал «Наші 30» відрізняється своєю жанровою природою,

базуючись на усній історії, свідомо відходячи від «офіційної» історії на користь «поліфонічного наративу» свідчень очевидців. Додатково серіал подає матеріал у хронологічній послідовності, виконуючи функцію хроніки.

Документальні подкаст-серіали Суспільного є потужним прикладом інновацій у національній журналістиці. Наративна стратегія визначається жанром і структурою: «Теракт біля Палацу спорту» використовує лінійний, інтенсивний наратив True Crime, тоді як у «Наші 30» практикують мозаїчний, поліфонічний наратив Oral History, зосереджений на актуалізації колективної пам'яті. Саунд-дизайн набуває статусу ключового драматургічного інструменту, що забезпечує іммерсію та автентичність.

Отже, документальний подкаст-серіал у практиці Суспільного мовника доводить свою виняткову ефективність як інструмент документування травми та формування національної пам'яті. Застосування гібридних наративних стратегій (поєднання журналістського розслідування з елементами True Crime та Oral History з хронологічною документалістикою) дозволяє досягти високого рівня залученості аудиторії, одночасно виконуючи освітню та меморіальну функції. Головною особливістю є використання саунд-дизайну не просто як тла, а як повноцінного засобу драматургії, що перетворює слухання на глибоко іммерсивний досвід. Цей формат є критично важливим для України в умовах інформаційної війни під час повномасштабного вторгнення, оскільки він дозволяє створювати автентичні, переконливі та емоційно насичені аудіодокументи епохи.

Список використаних джерел

1. Документальний проєкт «НАШІ 30» про історію перших років незалежності, розказану українцями на Українському радіо. *Українське радіо*. URL: <https://ukr.radio/news.html?newsID=96187> (дата звернення: 01.10.2025).
2. Коріновська А. Чи вижили б ви у 90-ті? НАШІ 30 – документальний серіал до 30-ліття Незалежності України. *Суспільне*. URL: <https://suspilne.media/129710-ci-vizili-b-vi-u-90-ti-nasi-30-dokumentalniy-serial-do-30-litta-nezaleznosti-ukraini/> (дата звернення: 01.10.2025).
3. Наші 30. Жива історія. *Подкаст*. URL: <https://www.radio-ua.com/%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%BA%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8/nashi-30-zhiva-istoriia> (дата звернення: 01.10.2025).
4. Солодовнік М. Теракт біля Палацу спорту у 2015 році у Харкові: якою була акція та чому хода була на Нових Будинках. *Суспільне Харків*. URL: <https://suspilne.media/kharkiv/946563-terakt-bila-palacu-sportu-u-2015-roci-u-harkovi-akou-bula-akcia-ta-comu-hoda-bula-na-novih-budinkah/> (дата звернення: 01.10.2025).
5. Теракт біля Палацу спорту. *Подкаст*. *Українське Радіо*. URL: <https://ukr.radio/prog.html?id=2289> (дата звернення: 01.10.2025).